

*Kerttu-
mummo*

Agda Bläck

Kerttu-

mummo

- Arjen selättäjille -

© 2025 Agda Bläck

1. painos

Kannen suunnittelu: Agda Bläck

Kustantaja: BoD · Books on Demand,
Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi
Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273,
22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-2850-5

“Kun ’koko yön’ tarkoittaa,
ettei tarvitse nousta vessaan
Kun mustan kirjani kaikkien
nimien perässä lukee ’LT’
Kun ’onnistaa’ tarkoittaa
auton löytämistä parkkipaikalta
Kun kynttilät
maksavat enemmän kuin kakku
Minä lupaan,
että olemme edelleen ystäviä”

- *tuntematon, suom. Agda Bläck*

Ei. Ei. Ei. Ei vieläkään. Ei tuokaan. Ei. Ei. Ei. Kaikki tuli ja meni, ohittivat vallan. Yksikään ei pysähtynyt kohdalle, vaikka hän kuinka odotti.

Ikkuna alkoi jo huurtua lämpimästä hengitysilmastasta.

Eikä tuokaan. Ei. Ei. Ei.

"Mitä sinä teet?"

"Ootan."

"Mitä?"

"Joulua."

Niinhän me kaikki, Helena ajatteli. Odotetaan joulua kuin pienet lapset. Sydänalassa välkehtii ilo ja rauha samaan aikaan. Se on omituinen tunne, jota ei voi tavoittaa koskaan muulloin vuoden kierron aikana. Se hiipii hitaasti sisään, kun illat pimenevät ja sää viilenee.

"Tulisitko kuitenkin odotellessa ottamaan kahvia?"

"En jouva."

"Ai, no, ei sitten." Helena ei jaksanut eikä häntä oikeastaan kiinnostanutkaan kysellä, mitä kiireitä hänen eläkkeellä olevalla äidillään on.

Hänen äidillään oli aina ollut omat, toisinaan erikoislaatuisetkin tavat, mutta viime aikoina Helenasta on tuntunut, että äidin tavat olivat muuttuneet entistä omimmiksi. Nästisti ilmaistuna. Omituisemmiksi, suorin sanoin sanottuna eikä niin nästisti. Tämäkin tempaus. Kuka ihminen oikeasti odottaa joulua nenä kiinni ikkunassa? Siis kirjaimellisesti nenä liimattuna

kylmään lasiin. Lapset Helena toki ymmärtää, Inkerikin tekee edelleen niin, vaikka on kahdeksanvuotias, mutta että äiti, joka on jo 75 vuotta vanha. Korostan sanaa vanha.

"Et edes pullaa ota? Lisää piparipullaa."

"En ota."

Ei sitten. Ei kai sitä toista voi pakottaakaan. Mutta omituista tämä oli, liian omituista.

"Odotus voi käydä siinä pitkäksi."

"Mitenkä niin?"

"Jouluihin on vielä yksi yö."

Tuhahdus. Käden huiskautus. Selvä sitten. Odotelkoon äiti ikkunassa joulua. Minä juon kahvia ja nautin piparkakkukorvapuustia, Helena ajatteli ja haukkasi pullaa, joka suorastaan sulii suuhun.

"Äiti?"

"Mitä?"

"Tulisit istumaan."

"Minähän sanoin, että minä ootan."

"Anteeksi. Ajattelin vain, että jos odottaisit istualtaan."

Istuiltaan tässä jouva olemaan. Pittää vartoo ikkunassa, valvoo, ettei se mene ohi. Herttinen sentään. Jos menneekii, pittää kovemmin valvoo. Ei piijä antaa yhtään herpaantua. Mennee kaikki vielä ihan pieleen. Niinku minä kaiken suunnittelin ja laskin. Vaan ongelmia tuli jo. Ensin sen piti tulla viikko takaperin. Ja sitten aina vaan seuraavana päivänä. Nyt on taas seuraava päivä, ja lupasivat ajoissa, niin että tänään kait sen on pakko tulla. Ilmotin jo Helenan osotteenkin, että tänne sitten, kun ei ommaan kottiin tullu.

Voinko sanoa, että en jaksaa? Olen todella väsynyt enkä tiedä, mistä saisin voimia kerättyä. Koko kuukausi ollut yhtä hullunmyllyä äidin kanssa. Kun jouluihin on viimein ohi, äiti

menee tutkimuksiin. En vielä tiedä mihin, mutta ihan sama, johonkin äiti menee. Käytän vaikka jokaisella erikoislääkärillä, joka lääkärikeskuksesta löytyy. Äiti on ollut, kai sen voi näin sanoa, hankala viime viikot. Ei vain omituinen vaan suorastaan hankala. Aina aiheuttamassa päänsärkyä toisille eikä ymmärrä sitä itse. Niin siis ainakin minulle on päänsärkyä tullut, tiedä sitten muista. Ehkä ei olekaan.

Se on kyllä varma, että ainakaan Annelilla, jonka mielestä äiti on täysin normaali vanhus, ei ole merkkiäkään päänsärystä. Tapaisi joskus äitiä ajan kanssa. Ajatuksella keskittyisi seuraamaan ja tarkkailemaan äitiä, niin ymmärtäisi hänkin, mikä tilanne on. Mutta eihän Anneli voi, kun hänellä on aina niin kiire olla tekemättä itse mitään. Valittaa vain, miten kaikki aika menee lasten kuljettamiseen ja töiden etsimiseen.

Anneli on töissä, luoja paratkoon, mitä töitä hänen edes tarvitsee etsiä? Pysyisi siellä, missä on, ja olisi kerrankin tyytyväinen. Ihan kuin tässä muillakaan niin auvoista omassa työssään olisi. Minullakin, kaikki päivät raadan epäeettisessä, moraalittomassa ympäristössä. Taidan minäkin alkaa etsimään uutta työpaikkaa. Niitä ei taida tästä lehdestä löytyä, tarvitaan nettiä. Siellähän kaikki nykyään on.

Äiti saisi kyllä nyt istua alas ja rauhoittua. Tässä alkaa jo minua hermostuttamaan moinen käytös. Oikeasti, mitä tässä nyt on mennyt, kolme viikkoa suunnilleen. Kaikki alkoi joulukuun ensimmäisinä päivinä. Nämä äidin omituisuudet.

”En minä teille tuu.” Kertun ääni oli napakka.

”Miten niin et tule? Sinähän olet meillä aina itsenäisyyspäivänä. Lapsetkin odottaa sinua ja kaikkea.”

Kertun päästä linjaa kuului tuhahdus Helenan korvaan. Tapa oli Helenalle tuttu. Hän oli kuullut saman tuhahduksen ainakin tuhansia kymmeniä satoja kertoja elämänsä aikana. Phymh, niin se meni. Tympeä phymh.

Helena ei tietenkään voinut puhelimen kautta nähdä äidin ilmettä, vaan näki sen sulkiessaan silmänsä. Hän näki edessänsä kuvan äidistä, tämän ryppyisen ja hailakan punaisen, kapean ylähuulen, joka kiinnittyi alapuolella olevaan pariinsa. Tuhahduksen lähtiessä liikkeelle huulet irtaantuivat toisistaan niin pienesti, että rakoa tuskin huomasi. Sitten huulet koskettivat toisiaan, avautuivat taas hoon suhahtaessa ja sulkeutuivat ämmän lopulla. Viimeinen hoo oli enemmänkin huminaa suun sisällä kuin oikea äänne.

”Vastaa nyt, äiti. Miten niin et tule meille? Ainahan sinä olet meillä itsenäisyyspäivänä.” Äidin ilmoitus tuli Helenalle pus-kista.

”Vaen en tänä vuonna”, Kerttu vastasi lyhyesti ja napakasti. Häntä ei kiinnostanut keskustella asiasta. Hänellä oli muita suunnitelmia kuin vieraillla tyttärensä kotona itsenäisyyspäivänä. Hän oli menossa ulos Loviisan kanssa.

”Äiti, lapsetkin odottaa sinua.”

”Oot sinä kovapäinen. Tuommosenko minä kasvatin, äitilleen väittää vastaan”, Kerttu jupisi tyttärelleen ja nakkeli niskojaan.

”Äiti”, Helena maanitteli.

Linja vaimeni. Ei kuulunut enää edes tuhinaa. Hiljaisuus oli samanlainen kuin pimeys, missä ei näe mitään. Helena huuli ja kutsui äitiään, mutta itsepäinen nainen ei suostunut vastaamaan. Helena lateli ihan totat, älä nyt viitsittimet, voitko nytit ja ties mitkä, mutta ei, Kerttu pysyi vaiti. Hän ei aikunut puhua enää sanaakaan.

"Äiti, puhuisit nyt minulle. Enhän minä ilkeyttäni mitään sanonut", Helena sanoi päättäen, että muuta hän ei enää sanoisi. Olisi äidin vuoro tulla vastaan.

Kuului syvä huokaus ennen kuin Kerttu puhui: "Ethän sinä. Mutta kun minä aion mennä ulos Loviisan kanssa, ja sillä hyvä."

"Ja sillä hyvä", Helena myöntyi. Jos äiti halusi mennä Loviisan kanssa juhlimaan, niin kuka hän oli äitiään estämään. "Mitä aiotte tehdä?"

"Mennään ravinteliin syömään. Ja oikein hienosti mennäänkin, vaikka ei se sinulle kuulu."

Ravintolaan? Äiti ravintolaan? Nyt oli sattunut jotakin hyvin pahaa, Helena ajattelin. Äiti ei koskaan tuhlannut rahaa *moiseen turhuuteen*, niin kuin äiti sen itse sanoisi.

"Ravintolaan? Sinä?" Sitä ei ollut tarkoitus sanoa ääneen, ainakin niin kuuluvasti, että äitikin sen kuulis. Se vain lipsahti Helenan varomattomasta suusta.

Kerttu aloitti ojentaa tyttärtään. Miten tämä puhui ja sanoi ja ajatteli äidistään. Jos hän halusi mennä ravintolaan, niin hänhän meni ja taas oli sillä hyvä ja vielä sipulit päälle. Helena myönteli sipulit Kertun sanojen väliin, mutta Kerttu tuskin kuuli Helenaa, niin kovasti hän tupsutteli omia sanojaan puhelimeen. Helena yritti välillä keskeyttää äitiään, mutta puheutulva oli päässyt valtoimenaan irti.

"Ja sillä sipuli", Kerttu päätti Helenan kannalta ikävän monologinsa sanoen samat sipulit viidennen kerran. Ainakin.

"Kyllä vain, sillä sipuli, niinhän me jo aiemmin sovittiin", Helena myönteli. "Mihinkäs ravinteliin olette menossa?"

"Ei myö sitä vielä tietä", Kerttu vastasi.

Oliko äidin äänessä aavistus hämmennystä, Helena pohti. "Ette tiedä? Itsenäisyyspäivähän on ihan kohta. Pari päivää

enää. Teidän pitää varata pöytä, ette te muuten minnekään pääse.”

”Ei kait ne ovia salpaan pistä?” Kerttu epäili.

”Ei tietenkään, mutta kaikki ravintolat on silloin täynnä. Liikkeellä on pikkujoulun viettäjiä, ja itsenäisyyspäivän juhlijoita niin kuin sinä ja Loviisa. Jos te kaksi aiotte päästä mihinkään, teidän on varattava pöytä.” Asia piti selittää kuin ensimmäistä kertaa ravintolaan menevälle.

Taas tuli hiljaisuus. Ennen sitä kuului kolahdus. Mikähän se oli, Helena ihmetteli. ”Äiti?”

Vastausta ei kuulunut. Helena kutsui äitiään. Taas. Huhuili ja halootteli, mutta linja oli lähes uhkaavan hiljainen. Hän jututeli äidilleen lempeästi, leperteli ja pyysi anteeksi tietämättä, mitä hänen edes pitäisi anteeksi pyytää. Kun äiti oli edelleen hiljaa, Helena laski luurin alas ja nosti sen uudestaan korvalleen. Hän odotti kuulevansa tuuttaavan hälytysääneen, mutta hänen korvansa tavoitti vain sama, äkisti alkanut hiljaisuus.

”Antero! Antero! Antero, missä sinä olet?”

Antero ravasi portaat yläkertaan. ”Helena, mikä on hätänä? Helena, hyvän tähde. Mikä sinulla on?”

”Äiti”, Helena vastasi ääni vavisten.

”Mitä Kertusta?” Antero hätäntyi nähdessään vaimonsa.

Helena kertoi nopeasti kolahduksesta ja sitä seuranneesta hiljaisuudesta puhelimessa. Antero nappasi luurin vaimonsa kädestä ja painoi sen korvalleen. Linja oli toden totta hiljainen. Antero kutsui anoppiaan, mutta hänkään ei saanut vastausta.

”Mennään.”

Helena istui lattialla eikä päässyt nousemaan ylös. Huone pyörii hänen ympärillään vinhaa vauhtia, ja silmissä sumeni. Hän istui jalkojensa päällä. Omituiseen asentoon vääntyneitä

polvia jomotti, mutta hän ei yksinkertaisesti voinut tehdä mitään.

"Helena, mennään", Antero huusi alakerrasta. Hän oli jo pukeutunut ja napsutteli kengällään puista lattiaa. "Helena!"

Kämmen lattiaan, ja toinen. Nostetaan peppua. "Nosta nyt sitä läskiä, laiskaa ahteria", Helena valitti itselleen. Hyvä, hyvä. Kontilleen, noin, ja siitä ylös. Nyt Helena oli pystyssä. Äiti, mitä äidille oli tapahtunut.

"Helena, tuletko sinä?" Antero kuulosti jo vihaiselta.

112. Helena valitsi numerot kännykällään, ja odotti vastausta. Muutaman piippauksen jälkeen miehen ääni kertoi puhelun päässeen läpi. Helena selitti, että hänen äidilleen oli sattunut jotakin. Hän kertoi samat asiat kuin oli hetki sitten kertonut Anterolle, kolahdus kesken puhelun ja sitten hiljaisuus, päättymätön hiljaisuus. Mies kysyi, vieläkö linja oli auki. Helena nosti lankapuhelimen luurin ja kuunteli sen äänetöntä viestiä.

"On", Helena vastasi miehelle hätääntyneenä. Sitten hän antoi miehelle äitinsä osoitteen ja kertoi olevansa lähdössä sinne juuri miehensä kanssa. Hätäkeskuksesta arveltiin, että he ehtisivät paikalle mahdollisesti ennen ambulanssia. Mies pyysi, että Helenan mies jäisi alaovelle pitämään sitä auki ja opastamaan ensihoitajia oikeaan paikkaan.

"Helena!" Anteron karjunta sai portaikon ikkunalasit helisemään.

"Tulen! Soitin hätäkeskukseen."

Alle minuutissa - se oli heidän parikohtainen ennätyksensä - he istuivat rinnakkain autossa. Antero vaihtoi pakin silmään ja peruutti pihatieltä ajoradalle.

Helena kiinnitti turvavyönsä auton valojen luodessa kiilan kosteaan tienpintaan. Hänen kätensä tärisivät, ja polvet

heilahtelivat sivulta toiselle. Hänen yrittäessään saada polvien louksutuksen lakkaamaan alaraajat alkoivat värähdellä lähes hillittömästi. Lihakset nykivät saaden jalat hakkaamaan auton lattiaan. Pelti kumahteli hakkauksen alla, vaikka välissä oli kumimatto ja Helenan talvikenkien paksut pohjat.

Antero olisi halunnut lohduttaa vaimoaan, vakuuttaa hänelle, että kaikki on kunnossa, mutta miten hän olisi voinut niin tehdä. Hän oli yhtä huolissaan kuin Helenakin. Puhelut Kertun kanssa eivät koskaan loppuneet hiljaisuuteen. Ei, hiljaisuus oli pahaenteistä. Kerttu ei ikinä vain jättäisi luuria pöydälle päättääkseen puhelun. Kerttu lopetti puhelun silloinkin, kun oli ärsyyntynyt. Hän sanoi aina hyvästit. Jokin oli varmasti pielessä.

”Ei ole enää pitkä matka”, Antero rauhoitteli selvästi enemmän itseään kuin vaimoaan. Hän rukoili mielessään, että anoppi olisi kunnossa ja kaikki olisi lopulta vain valtava sekaannus.

”Varo, punainen valo”, Helena karjahti nähdessään valon vaihtuvan edessä siintävissä liikennevaloissa.

Auton jarrut kirskahdivat Anteron painaessa poljinta nopeasti. Vauhti pysähtyi, ja auto nytkähti eteen, nytkähti taakse, ja asettui parin edestakaisin liikkeen jälkeen aloilleen.

Punainen valo tuntui palavan ikuisuuden. Helena laski aikaa: yksi, kaksi, kolme, neljä. Keltainen valo välähti jossakin viidenkymmenenkuuden kohdalla. Se oli aivan liian pitkä aika odottaa, kun oli kiire. Se oli aivan liian pitkä aika odottaa silloinkin, kun ei ollut kiire, mutta hermot olivat kireänä.

”Paina nyt jo sitä kaasua”, Helena kivahti miehelleen, kun auto ei lähtenyt liikkeelle välittömästi vihreän valon vaihtuessa. Tai jo vähän ennen. Antero ei ennakoinut, hän oli niin tunnollinen kuljettaja.

"Rauhoitu, rakas."

"Rauhoitu itse, hemmetti."

"Helena, hengitä syvään. Enää pari minuuttia ja olemme perillä. Yritä kestää."

Helena sipaisi miehensä kämmenselkää. Tietenkään Antero ei tarkoittanut pahaa vaan halusi vain saada hänet rauhoittumaan. Se oli kyllä tarpeenkin, hän oli hermoraunio. Pahoinvointi oli tehnyt seuraa kehon tärinälle. Jos tilanne olisi ollut toinen, jos heillä olisi ollut minuuttikin ylimääräistä aikaa, hän olisi pyytänyt Anteroa pysäyttämään auton antaakseen ylen. Mutta aikaa ei ollut, joten hän vain nieleskeli kielelle nousevaa kitkerää mönjää takaisin mahalaukkuunsa.

"Perillä." Anteron helpottunut huokaisu hänen pysäköidessään auton Kertun asuintalon vieraspaikalle kaikui autossa.

"Ambulanssi on tulossa, kuuletko?" Helena sanoi avattuun oven.

Parin korttelin päästä kuului hälytysajoneuvon pillien ääni. Pian sininen vilkkuvalo jo kajasti parkkipaikalle asti. Helena juoksi sisään avain valmiina kädessään. Hänellä oli ollut äidin kotitalon ja asunnon avaimet niin kauan kuin äiti oli asunut siinä taloyhtiössä. Kauanko se olikaan, kymmenisen vuotta. Helenan isä oli kuollut kovin nuorena, kuusikymppisenä, äkilliseen sairaskohtaukseen. Äiti oli jäänyt yksin heidän suureen omakotitaloonsa ja oli suostunut muuttamaan siitä vasta, kun Loviisakin oli muuttanut omastaan. Äiti ja Loviisa olivat löytäneet huoneistot samasta kerrostalosta, lähes uudesta, jossa oli vielä joitakin huoneistoja myymättä.

Ei nyt ole aika tuollaisia miettiä, typerä ihminen, Helena moitti itseään huomattessaan ajatustensa harhailevan. Täytyy keskittyä käsillä olevaan tapahtumaan ja siinäkin vain olennaiseen.

"Hei hei, olen Antero. Tännepäin, se on toinen kerros", Antero ohjasi ensihoitajia ambulanssin pysäköityä ovelle, josta hänen vaimonsa oli hetkeä aiemmin kadonnut sisään.

"Äiti", Helenan ääni kaikui rappukäytävässä. Luoja, anna äidin olla kunnossa. Ole kiltti, Helena aneli portaita harppoessaan.

"Helena, me tullaan perässä. Mene sinä jo", Antero ilmoitti ravatessaan ensihoitajien edellä. Hissi oli ylimmässä kerroksessa, joten he pääsivät nopeammin portaita pitkin.

Helena säntäsi sisään äitinsä kotiin kutsuen häntä samalla. Äidillä oli yksi lankapuhelin, olohuoneessa. Puhelin jäi nurkan taakse piiloon tullessa huoneistoon. Helena harppoi muutamat askeleet olohuoneeseen kurkotellen samalla kohti sitä osaa huoneesta, missä puhelin on. Hän odotti koko ajan näkevänsä äitinsä makaamassa lattialla henkitoreissaan. Vähintään.

"Äiti, herrajumala, äiti!" Helena kiljui nähdessään villasukan pilkottavan sohvan takaa.

"Helena!" Anteron ääni kimposi rappukäytävän paljailla seinillä.

"Tuonne noin", Antero ohjasi ensihoitajia hengästyneenä. "Tuonne, nurkan taakse olohuoneeseen."

Kaksi ensihoitajaa rymisteli eteiseen Anteron ohi ja siitä olohuoneeseen Helenan vierelle.

Kertun ja hänen ystävättärensä Loviisan joulukuu on kiireistä aikaa: on tehtävä ravintolavarouksia ja askarteluostoksia, tutkittava postimyyntiluetteloita, laulatettava lapsia, selviteltävä Jeesus-vauvan asioita ja sitten on se pappakin.

Kertun tytär Helena ei ole tyytyväinen rouvien kiireisiin. Hän haluaa, että äiti ja Loviisa täyttäisivät eläkepäivänsä järkevämmiin. Ehkä se saisi rouvat käyttäytymään ikänsä mukaisesti sekä pysymään poissa hankaluuksista ja kaiken maailman typeryyksistä. Ja mikä saa äidin tuijottamaan ulos ikkunasta niin tiiviisti? Helena ei kerta kaikkiaan enää jaksaa äidin oikkuja.

